

Metodický návod č. 6/2022
odboru archivní správy a spisové služby Ministerstva vnitra,
kterým se vydává Standard EAD3 pro vytváření, ukládání a zasilání archivních
pomůcek a ucelených částí popisu archivních souborů v digitální podobě

Č. j. MV-192558-1/AS-2022

Čl. 1

Úvodní ustanovení

(1) Odbor archivní správy a spisové služby v souladu s pověřením v § 44 písm. d) zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů, kterým je mu svěřeno řízení odborné činnosti Národního archivu, Archivu bezpečnostních složek a státních oblastních archivů, jakož i metodické usměrňování ostatních archivů, a ustanovení vyhlášky 645/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů (dále jen „archivní vyhláška“), a v návaznosti na Metodický pokyn č. 4/2022 odboru archivní správy a spisové služby, kterým se vydávají Základní pravidla pro zpracování archiválií ver. 3.1, č. j. MV-171396-1/AS-2022 (dále jen „Základní pravidla“), a provozní řád informačního systému Evidence Národního archivního dědictví na Národním archivním portálu, č. j. MV-28315-1/AS-2021 (dále jen IS PEvA II“), vydává v platnost nový standard pro vytváření, ukládání a zasilání archivních pomůcek v digitální podobě¹ podle českého profilu schématu XML Encoded Archival Description 3² (dále jen „schéma XML EAD3“).

¹ Archivní vyhláška, § 8, odst. 3.

² Encoded Archival Description (EAD) je standard pro kódovaný archivní popis, za jehož podobu odpovídá Society of American Archivists a Library of Congress. První verze EAD3 byla publikována v roce 2015, EAD 3 verze 1.1.1, z kterého vychází i český profil, v roce 2016.

(2) Metodický návod zároveň stanovuje pravidla využívání archivních pomůcek v digitální podobě podle metodického návodu odboru archivní správy MV, kterým se zavádí standard pro ukládání a zasílání archivních pomůcek druhu inventář a dílčí inventář v digitální podobě č. j. AS-831/2-2006 ze dne 8. června 2006 (dále jen „Standard SUZAP“) a Standardu EAD3.

Čl. 2

Standard EAD3

(1) **Standard EAD3** pro vytváření, ukládání a zasílání archivních pomůcek a jiných ucelených částí popisu archivních souborů v digitální podobě tvoří schéma XML EAD3:

<https://www.loc.gov/ead/>

a český profil k schématu XML EAD3 (dále jen “český profil”), který obsahuje pravidla pro vytvoření archivní pomůcky nebo i jiné ucelené částí popisu archivního souboru v digitální podobě podle tohoto schématu, který je interpretací příslušného schématu v českém prostředí a který odráží rovněž ustanovení Základních pravidel:

<https://stands.nacr.cz/ead>

Schéma XML EAD3 i český profil jsou nedílnými součástmi tohoto metodického návodu. Návod je souběžně zpřístupněn dálkovým přístupem na webové stránce Ministerstva vnitra ČR.

(2) Vydání tohoto návodu má za cíl vytvoření archivních pomůcek nebo i dalších ucelených částí popisu archivních souborů v digitální podobě, umožňujících zaznamenat archivní popis podle Základních pravidel, jednotně a přehledně jej strukturovat a využívat pro archivní i badatelské účely v softwarově nezávislém formátu jako výměnný formát mezi archivy, který se používá v domácím i mezinárodním archivním prostředí, a ukládat je v IS PEvA II.³

³ Podle archivní vyhlášky, § 8, odst. 3 se rozumí zasláním pomůcky v digitální podobě do druhotné a ústřední evidence Národního archivního dědictví uložení její elektronické podoby do IS PEvA II.

(3) Standard EAD3 se vydává pro základní archivní pomůcky, kterými jsou manipulační seznam prvního a druhého typu, inventář, dílčí inventář a katalog vytvořené podle Základních pravidel.⁴

(4) Standard EAD3 se vydává i pro základní archivní pomůcky, kterými jsou prozatímní inventární seznam, inventář, dílčí inventář a katalog vytvořené podle Základních pravidel vydaných v roce 1958 (dále je "Stará pomůcka"). Ustanovení českého profilu se pro Staré pomůcky použijí přiměřeně, ale jednotlivá povinná ustanovení pro archivní pomůcky je nutné dodržet.

(5) Standard EAD3 se vydává i pro jiné ucelené části popisu archivních souborů vytvořené podle Základních pravidel. Ucelenou částí archivního souboru se rozumí popis alespoň jedné série archivního souboru, přičemž tato série je popsána podle Základních pravidel. Ustanovení českého profilu se pro ucelené části popisu archivních souborů použijí přiměřeně, ale jednotlivá povinná ustanovení je nutné dodržet.

(6) Rozsah implementace schématu XML EAD 3 je jednoznačně definován českým profilem. Ve výstupech dle Standardu EAD3 nelze využít elementy a atributy zavedené ve schéma XML EAD3, ale nepopsané v českém profilu.⁵ Povinnost vyplnění jednotlivých elementů a jejich předepsaný obsah je upřesněn v českém profilu a je závazný. Závazný je nejen způsob předepsaného použití elementů, způsob a správnost jejich vyplnění, použití a předepsané hodnoty atributů, ale také povinnost je do výstupu uložit, pokud jsou pro daný typ výstupu určeny (pomůcka podle bodu (3) nebo jiné ucelené části popisu archivních souborů vytvořené podle Základních pravidel nebo Staré pomůcky).

(7) Ustanovením metodického návodu není nijak dotčeno vytváření, ukládání a zasílání archivních pomůcek a ucelené části popisu archivních souborů v digitální podobě v proprietárních formátech konkrétních softwarových systémů nebo i jiných formátech. Tyto proprietární a jiné formáty, kromě formátu SUZAP pro Staré pomůcky, nelze použít pro ukládání do IS PEVA II.

⁴ Základní pravidla pro zpracování archiválií, část 2.10.

⁵ Platí i pro elementy, které jsou chápány jako formátovací, např. <p>, <lb>.

Čl. 3

Postup při zavedení standardu EAD3

(1) Všem veřejným i soukromým archivům a dalším institucím či osobám, které mají ve svém držení či péči archiválie, a které provádí jejich archivní zpracování podle Základních pravidel, se doporučuje využívat nejpozději od 1. ledna 2024 takové specializované pořádací programy, které umožní uložení archivní pomůcek podle Standardu EAD3.

(2) Nejpozději od 1. ledna 2024 je nutné použít pro vytváření archivních pomůcek v digitální podobě podle čl. 2, odst. 3, Standard EAD3.

(3) Od data vydání Standardu EAD3 a nabití účinnosti tohoto metodického pokynu, je možné podle archivní vyhlášky, ukládat archivní pomůcky v digitální podobě druhu dílčí inventář, inventář a katalog vytvořené podle tohoto standardu, do IS PEvA II. Obdobně je možné ukládat do IS PEvA II i archivní pomůcky druhu manipulační seznam prvního a druhého druhu ve Standardu EAD3.⁶ Volitelně je možné ukládat do IS PEvA II i Staré pomůcky ve Standardu EAD3, pokud budou vytvořeny.

(4) Nové archivní pomůcky v digitální podobě podle Standardu SUZAP a Standardu apeEAD se již dále nevytváří. Standard SUZAP je dále platný pro dříve vytvořené archivní pomůcky.

(5) Do IS PEvA II je možné dále dočasně ukládat pomůcky v digitální podobě podle Standardu SUZAP, pokud byla pomůcka vytvořena před dnem nabytí účinnosti tohoto návodu.

⁶ Archivní vyhláška předepisuje zasílání dílčích inventářů, inventářů, katalogů (základní pomůcky), rejstříků, tematických katalogů, soupisů dokumentů a tematických rejstříků (speciální pomůcky). Připouští zaslání v listinné nebo digitální podobě. Zaslání v digitální podobě se podle archivní vyhlášky chápe jako uložení do IS PEvA II. Speciální pomůcky Standard EAD3 neupravuje, takže se vždy zasílají v listinné podobě. Povinnost zasílat, a tedy také ukládat do IS PEvA, manipulační seznam prvního a druhého druhu je dána podle Archivní vyhlášky pro potřebu druhotné evidence Národního archivního dědictví (evidence NAD), to ale nevylučuje její využití i na úrovni ústřední evidence NAD v případech digitálních pomůcek uložených do IS PEvA II.

Čl. 4

Zrušující ustanovení

Nabytím účinnosti tohoto návodu se ruší Metodický návod č. 1/2014 odboru archivní správy a spisové služby Ministerstva vnitra, kterým se vydává standard apeEAD pro vytváření a zasílání archivních pomůcek v digitální podobě podle schématu XML apeEAD, č. j. MV-124362-1/AS-2014 ze dne 15. září 2014.

Čl. 5

Účinnost

Metodický návod nabývá účinnosti dnem 1. 12. 2022.

PhDr. Daniel Doležal Ph. D.
ředitel

V Praze 3. 11. 2022